

Janusz Grzeźlikowski

"Cykl 25 katechez przedmałżeńskich :
opracowanie studyjne", red. Jerzy
Buxakowski, Pelplin 2004 : [recenzja]

Ius Matrimoniale 10 (16), 283-288

2005

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Cykl 25 katechez przedmażeńskich. Opracowanie studyjne pod red. ks. dr. hab. Jerzego Buxakowskiego profesora Wyższego Seminarium Duchownego w Pelplinie, Wydawnictwo Diecezji Pelplińskiej „Bernardinum”, Pelplin 2004, 264 s.

Początek trzeciego tysiąclecia okazuje się w naszym kraju – jak i w całej Europie – czasem niekorzystnym dla instytucji małżeństwa i rodziny. Po części wynika to z obiektywnych uwarunkowań i trudności, takich jak gwałtowne przemiany ekonomiczne i obyczajowe po upadku systemu komunistycznego, rosnące bezrobocie, powiększający się obszar ubóstwa oraz trudności mieszkaniowe. Po części jednak wynika z faktu, że wiele środowisk oraz instytucji jest zdecydowanie niechętnych trwałemu małżeństwu i silniej rodzinie. Ich działalność przejawia się m.in. w nadproporcjonalnym ukazywaniu rodzin zaburzonych i patologicznych oraz przemocy domowej, w promowaniu tzw. „wolnych związków”, czyli związków nietrwałych i nieplodnych, w legalizowaniu związków homoseksualnych, we wspieraniu ruchów feministycznych, które forsują ideał kobiety wrogi małżeństwu i rodzinie. W konsekwencji obserwujemy wiele szczegółowo zaprogramowanych i konsekwentnie realizowanych nacisków politycznych, ekonomicznych i kulturowych, które mają na celu osłabienie roli małżeństwa i rodziny w życiu polskiego społeczeństwa. Co więcej, współczesny kryzys wiary wielu ochrzczonych, inspirowany prądami laickimi oraz sekularystycznymi sprawia, iż wielu chrześcijan zawierających małżeństwo podchodzi do niego bez większego zastanowienia i refleksji czym ono jest, co naprawdę oznacza, jaka jest jego istota i do czego zobowiązuje.

Rozpad małżeństwa i rodziny uwarunkowany jest wieloma czynnikami, m.in. stopniem dojrzałości przyszłych małżonków, cechami ich osobowości, sytuacją społeczno-ekonomiczną, zmianami w zakresie moralności i postaw etycznych, aspiracji zawodowych, luźnego i nieodpowiedzialnego traktowania wspólnoty małżeńskiej wynikającego ze słabej wiary, liberalizacji postaw wobec rozwodu, sytuacji mieszkaniowej i materialnej oraz ingerencji rodzin z których pochodzą małżonko-

wie. Jednak, jak twierdzą niektórzy, prawdziwych powodów rozpadu małżeństwa należy szukać w niezrozumieniu i niewiedzy, czym jest naprawdę miłość i wspólnota małżeńska, w „prywatyzacji” małżeństwa bez podkreślania społecznego znaczenia tej instytucji, a dla ludzi wierzących w niezrozumieniu czym jest i do czego zobowiązuje sakrament małżeństwa. Dlatego – co podkreśla bardzo dobitnie Jan Paweł II w numerze 66 adhortacji *Familiaris consortio* – *bardziej niż kiedykolwiek, w naszych czasach konieczne jest przygotowanie młodych do zawarcia małżeństwa i życia rodzinnego. Zmiany, które dokonały się w łonie prawie wszystkich współczesnych społeczeństw, wymagają tego, ażeby nie tylko rodzina, ale i społeczeństwo, i Kościół podjęły wysiłek odpowiedniego przygotowania młodych do odpowiedzialności za ich własne jutro [...]. Kościół winien popierać lepsze i intensywniejsze programy przygotowania, ażeby wyeliminować, na ile to możliwe, trudności, z którymi boryka się tyle małżeństw, a bardziej jeszcze po to, aby stworzyć pozytywne warunki do powstawania i dojrzewania udanych małżeństw.* Ojciec Święty troskę Kościoła o właściwe i należyte przygotowanie wiernych do życia w małżeństwie i rodzinie nazywa pryncypialnym zadaniem Kościoła i pilną potrzebą duszpasterską.

Prezentowana publikacja wychodzi naprzeciw powyższym słowom Jana Pawła II i pragnie stać się pewnego rodzaju przewodnikiem w przygotowaniu do zawarcia małżeństwa, dając przygotowującym się do pracy duszpasterskiej – alumnom oraz duszpasterzom przemyślane i uporządkowane, merytorycznie bogate, szerokie i wnikliwe materiały, z którego będą mogli korzystać podejmując trudne zadanie przygotowania ludzi młodych do założenia wspólnoty małżeńskiej. Z uznaniem zatem i zadowoleniem należy przyjąć inicjatywę Autora opracowania i wydania (wraz ze swoimi uczniami) w formie książkowej 25 katechez przedmałżeńskich, które są przejawem troski o właściwe i odpowiedzialne przygotowanie do małżeństwa. Inicjatywa ta zrodziła się – jak zaznacza w *przedmowie* biskup pelpliński Jan Bernard Szlaga – *z odpowiedzialności [...] ks. inf. Jerzego Buxakowskiego, niestrudzonego entuzjasty duszpasterstwa rodzin za wychowanie młodzieży do życia małżeńskiego i rodzinnego.* Stąd książka zawiera nie tylko materiał do przekazania, ale przede wszystkim jest jakby wezwaniem i zaproszeniem wszystkich duszpasterzy do odpowiedzialności za duszpasterstwo rodzin. Winni oni sami się do niego przekonać, a przekazane w omawianej publikacji treści uznać *i uczynić swoim chlebem powszednim.*

Omawiana publikacja składa się: ze wspomnianej *przedmowy* biskupa pelplińskiego Jana Bernarda Szłagi (s. 9-10), *wprowadzenia do katechez przedmałżeńskich* (s. 11-25) autorstwa ks. Buxakowskiego, 25 tytułowanych i kolejno ponumerowanych *katechez* (s. 27-257) oraz *wyboru pomocy dydaktycznych* (s. 259-264), w których znajdujemy dokumenty Kościoła, literaturę pomocniczą, czasopisma i pomoce wizualne – kasety edukacyjne (VHS).

We *wprowadzeniu* ks. prof. Buxakowski uświadamia czytelnikowi ważność podjętej i opracowanej tematyki zawartej w publikacji. Jego zdaniem przygotowanie do życia małżeńskiego i rodzinnego staje się dla Kościoła w Polsce zadaniem na miarę dziejową. Stoi on bowiem w obliczu wielkiego posłannictwa wobec Europy jednoczącej się materialnie, a zagrożonej duchowo i kulturowo. Autor zauważa, że *rodzina odgrywa niezastąpioną rolę w głoszeniu Ewangelii. Chrześcijaństwo zwycięży w tych krajach, gdzie oprze się przede wszystkim na kształcie rodziny wiernej Ewangelii* (s. 12). Budowę zaś rodziny zaczyna się od dobrego przygotowania do małżeństwa. To wytycza także cel katechizacji przedmałżeńskiej jako wyjściowej drogi innych, dalszych form duszpasterstwa rodzin. Tej katechizacji – zdaniem autora *wprowadzenia* – nie można traktować jako *jednej więcej doraźnej „akcji” duszpasterskiej, lecz trzeba ją wdrażać, choćby stopniowo, ale zawsze z nastawieniem, że ma to stanowić tak stałą formę duszpasterzowania, jak np. katechizowanie dzieci przed I Komunią świętą*. Tym bardziej jest to ważne, gdyż obecny poważny i groźny kryzys małżeństwa i rodziny wypływa z dokładnie przygotowanego i realizowanego przez pewne światowe organy planu *podważania i gwałcenia postaw etycznych, społecznych i prawnych porządku naturalnego i Bożego*. Ten plan stawia sobie za cel zaprowadzenie nowych form bytowania kosztem rozerwania więzi rodzinnych i małżeńskich. Mając przed oczyma ten dalekosiężny plan, a nawet „spisek” i poważne zagrożenie dla życia małżeńskiego i rodzinnego we współczesnym świecie – według ks. Buxakowskiego – Kościół musi podjąć przeciwdziałanie. Jeśli ma być ono skuteczne, to powinno być nastawione na pracę z planem przemyślanym i dalekosiężnym, mającym na celu przyjsię z pomocą małżeństwu i rodzinie, a czym zajmować powinno się duszpasterstwa rodzin. Jednym z jego działów jest przygotowanie młodych do sakramentu małżeństwa. Prezentowane opracowanie stanowi pewnego rodzaju podręcznik tego przygotowania i praktyczną pomoc.

W dalszej części *wprowadzenia* ks. Buxakowski ukazuje drogi przygotowania do sakramentu małżeństwa w oparciu o wytyczne Kościoła. Analizuje zatem obowiązujące dokumenty i wskazania określające i normujące to przygotowanie, a mianowicie: *Wskazania dla formacji alumnow* dotyczące zagadnień małżeństwa i rodziny wydane przez Kongregację Wychowania Katolickiego z dnia 19 marca 1995 r.; Dokument Papieskiej Rady ds. Rodziny *Przygotowanie do sakramentu małżeństwa* z dnia 13 maja 1996 r. oraz *Dyrektorium duszpasterstwa rodzin* przyjęte podczas 322 Zebrania Plenarnego Konferencji Episkopatu Polski dnia 1 maja 2003 r.

Na tle wspomnianych dokumentów Kościoła przedstawia wnioski aktualizujące prowadzenie tego przygotowania. Powinno to być przygotowanie w cyklu rocznym, polegające na przeprowadzeniu odrębnych od katechez szkolnych, katechez przedmałżeńskich obejmujących młodzież powyżej siedemnastego roku życia (niezależnie od katechizacji przedślubnej). Ks. Buxakowski stwierdza, że *roczny cykl katechizacji przedmałżeńskiej powinien obejmować co najmniej 25 katechez*. W ten sposób można będzie zrealizować dość szeroki zakres tematyczny oraz merytoryczny tego przygotowania i przyczynić się do lepszego przygotowania młodych do zawierania związków małżeńskich. Co więcej, zdaniem ks. Buxakowskiego *zaprowadzenie rocznej katechizacji przedmałżeńskiej – do czego wzywa – jest jednym z zasadniczych elementów nadziei budowania pomyślniejszej przyszłości dla nowo zakładanych rodzin*.

Stopień urzeczywistniania tych nadziei jest uzależniony od inicjatyw i miary zaangażowania poszczególnych duszpasterzy, ich solidarności i współdziałania oraz twórczej inwencji. Inicjator podręcznika do katechez przedmałżeńskich wzywa duszpasterzy, aby tak prowadzili katechez przedmałżeńskie, aby miały one oddziaływanie formacyjne, a nie tylko ograniczały się do samej prelekcji. Ks. Buxakowski podaje także pewne ogólne propozycje przebiegu poszczególnych katechez, które zostały uwidocznione w dalszej części opracowania przez poszczególnych autorów katechez.

Poszczególne katechez przedmałżeńskie, różnych autorów – współpracowników i studentów ks. prof. Buxakowskiego, noszą kolejno tytuły: *Po co katechez przedmałżeńskie* (T. Dawid), *Rodzina – jej prehistoria i ujęcie starotestamentalne* (K. Kamiński), *Małżeństwo i rodzina w Nowym Testamencie* (M. Kelman), *Typy charakteru a dobór małżonków* (Ł. Jerkiewicz), *Przeszkody do ważnego zawarcia małżeń-*

stwa (K. Węsierski), *Wierność małżeńska* (D. Majkowski), *Narzeczeństwo i zaręczyny – czas dojrzewania do miłości* (A. Manikowski), *Dla czego ślub kościelny?* (Ł. Synoradzki), *Rodzina w służbie życia – w świetle najnowszych dokumentów Kościoła nauczającego* (T. Dawid), *Współczesne zagrożenia rodziny* (W. Prądziński), *Szkodliwość antykoncepcji* (A. Moś), *Dramat aborcji* (A. Moś), *Rodzina jako wspólnota osób* (K. Naczek), *Kultura pożycia małżeńskiego – katolickie planowanie rodziny* (T. Rychłowski), *Dziecko jako najcenniejszy owoc miłości małżeńskiej* (M. Roschenk), *Psychologia rozwoju dziecka* (P. Lipkowski), *Co to znaczy być ojcem?* (S. Trzebiatowski), *Co to znaczy być matką?* (M. Werner), *Radości małżeńskiej codzienności* (P. Stoltmann), *Rodzina fundamentem społeczeństwa* (P. Pietrowicz), *Rodzina jako Kościół domowy* (M. Stanke), *Konflikty w rodzinie i jak je rozwiązywać* (K. Naczek), *Zgoda i forma zawarcia małżeństwa* (A. Manikowski), *Obrzęd celebracji małżeńskiej* (Ł. Wirwicki), *Wesele – jako godna radość z zawarcia ślubu* (T. Stajkowski).

Tematy poszczególnych 25 katechez przedmażeńskich zostały opracowane i ujęte według przyjętej koncepcji, którą odzwierciedla następujący schemat: 1. Wspólny śpiew. 2. Ewentualnie wspólne, głośnie czytanie tekstu małego katechizmu. 3. Przedłożenie katechezy (ok. 30 minut). 4. Wspólna modlitwa i odmówienie jednej dziesiątki różańca poprzedzone krótką refleksją nad dana tajemnicą. 5. Odpowiedzi na pisemne pytania złożone na poprzedniej katechezie. 6. Śpiew na zakończenie spotkania. Każda katecheza ma podany cel dydaktyczny, formacyjny i plan, a przy niektórych ich autorzy podali krótką bibliografię. Na uwagę zasługują zamieszczone w treści poszczególnych katechez ciekawe i odprężające przerywniki, a mianowicie dowcipy rozweselające i odprężające słuchaczy w przekazie treści przygotowujących do zawarcia i życia w małżeństwie. Katechezy przedmażeńskie napisane zostały przystępnym i zrozumiałym w przekazie językiem i zawierają wiele ważnych merytorycznie treści mających priorytetowe znaczenie dla takiego przygotowania. Trudne i ważne treści autorzy katechez zaprezentowali w sposób przystępny i zrozumiały, a czasami kolokwialny, co jest atutem publikacji i realizacją jej celu. Tym samym opracowanie wychodzi naprzeciw szerokiemu zapotrzebowaniu na tego rodzaju wiedzę i konkretny materiał do prowadzenia katechez przedmażeńskich.

Pięknie wydane opracowanie – podręcznik, jako kompetentna i fachowa pomoc, jest pozycją godną polecenia i bardzo przydatną każde-

mu kapłanowi, szczególnie duszpasterzowi. Koniecznie powinni ją nabyć wszyscy duszpasterze prowadzący katechizację przedmażeńską, a także bracia alumni sposobiący się do kapłaństwa i pracy duszpasterskiej. Jest to pozycja, która powinna należeć do podstawowego wyposażenia podręcznej biblioteczki każdego duszpasterza.

Omawianą publikację można nabyć w Wydawnictwie Diecezji Pelplińskiej „Bernardinum”, ul. Biskupa Dominika 11, 83-130 Pelplin. Można też zamówić ją telefonicznie – tel. (0-86) 536 17 57 lub za pośrednictwem internetu: www.bernardinum.com.pl, e-mail: bernardinum@bernardinum.csc.pl

Ks. Janusz Gręźlikowski